

China Miéville (1972)

Britanyalı fantastik edebiyat, bilim-kurgu ya da kendi ifadesiyle “tuhaf kurgu” yazarıdır. Cambridge Üniversitesi’nde Sosyal Antropoloji öğrenimini tamamlayan Miéville, yüksek lisans ve doktora derecelerini London School of Economics’te Uluslararası İlişkiler alanında almıştır. China Miéville’in, edebiyat uğraşı dışında, kendisini seçimlerde adaylığa kadar taşıyan siyasi çalışmaları ve “eşit haklar” ile Ekim Devrimi’ni konu aldığı kuram ve tarih çalışmaları da vardır.

Fantastik edebiyatı ticarileşmeden ve tutucu klişelerden kurtarmayı amaçlayan Miéville politik duruşunu romanlarına da yansıtıken, her romanında farklı bir tarz deneyerek yenilikçi bir çizgi oluşturmuştur. China Miéville, kendisini etkileyen yazarlar arasında M. John Harrison, J. G. Ballard, H. P. Lovecraft, Strugatski kardeşler, Gene Wolf, Mervyn Peake ve 2018 yılının başında kaybettiğimiz Ursula K. Le Guin gibi isimleri saymaktadır. Bilim kurgu ve fantastik edebiyatının en önemli ödülllerinden Arthur C. Clarke Ödülü’nü üç kez, Locus En İyi Fantastik Kitap Ödülü’nü iki kez kazanan China Miéville, Britanya Fantezi Edebiyatı Ödülü’ne üç, Hugo, Kitschies ve Dünya Fantezi Edebiyatı ödüllerine ise birer kez layık görülmüştür.

Miéville’in Yordam Edebiyat’ta yayımlanan romanları: *Kral Fare (King Rat, 1998; Türkçesi 2010)*, *Perdido Sokağı İstasyonu (Perdido Street Station, 2000; Türkçesi 2011)*, *Yara (The Scar, 2002; Türkçesi 2013)*, *Demir Konsey (Iron Council, 2004; Türkçesi 2015)*, *Un Lun Dun (Un Lun Dun, 2007; Türkçesi 2012)*, *Şehir ve Şehir (The City & The City, 2009; Türkçesi 2012)*, *Kraken (Kraken, 2010; Türkçesi 2013)*, *Elçilik Kenti (Embassytown, 2011; Türkçesi 2016)*, *Demirdenizi (Railsea, 2012; Türkçesi 2018)*, *Yeni Paris’in Son Günleri (The Last Days of New Paris, 2016; Türkçesi 2018)*.

Eserin orijinal adı:
Un Lun Dun
(2007, Londra: Macmillan)

Yordam Edebiyat'ta
China Miéville Eserleri

KRAL FARE

PERDİDO SOKAĞI İSTASYONU

YARA

DEMİR KONSEY

UN LUN DUN

ŞEHİR VE ŞEHİR

KRAKEN

ELÇİLİK KENTİ

DEMİRDENİZİ

YENİ PARIS'İN SON GÜNLERİ

CHINA MIÉVILLE

UN LUN DUN
(LON DRA KİS)

ROMAN

RESİMLEYEN
CHINA MIÉVILLE

TÜRKÇESİ
U. CEREN ÜNLÜ

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 140 • **Un Lun Dun (Lon dra kis)** • China Miéville
ISBN 978-605-5541-11-8 • *Çeviri:* U. Ceren Ünlü • *Düzeltilme:* Filiz Çomuk
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni:* Gönül Göner - Tuğçe Turcan
Birinci Basım: Eylül 2012 • *İkinci Basım:* Ocak 2025
Yayın Yönetmeni: Hayri Erdoğan
© China Miéville, 2000; © Yordam Kitap 2009

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

UN LUN DUN
(LON DRA KIS)

ROMAN

Oscar'a

Sıradan bir binanın göze batmayan bir odasında, bir adam oturmuş, pek de sıradan olmayan teoriler üzerine kafa yoruyordu.

Adam, şişelere ve deney tüplerine doldurulmuş parlak kimyasal maddeler, grafikler, ölçü aletleri ve etrafında kale gibi yükselen kitap yığını arasında kaybolmuştu. Birbirine dayadığı kitapların çeşitli sayfaları açık duruyordu. Aynı anda birkaçını birden okuyordu sanki. Ölçüp biçiyor, notlar alıyor, aldığı notların üzerini karalıyor, tarihin, kimyanın ve coğrafyanın gerçeklerini avlamaya çalışıyordu.

Hızlı hızlı yazan kaleminin hışırtısını ve gelen ilhamla rastgele mırıldanmalarını saymazsak, pek sesi çıkmıyordu. Belli ki çok zor bir şey üzerine çalışıyordu. Ama kendi kendisine söylenmesinden ve çiziktirdiği ünlem işaretlerinden anlaşıldığına göre, yavaş yavaş ilerleme kaydetmekteydi.

Adam, yapmakta olduğu iş için uzun yollar katetmişti. Olanca dikkatiyle işine gömüldüğünden, etrafındaki ışığın doğal olmayan bir hızla zayıfladığını fark etmesi epey zaman aldı.

Bir anda bastıran garip bir karanlık, pencereleri sarmaladı. Garip bir sessizlik etrafını kuşatmıştı. Sesin yokluğundan çok, yarıttıcı bir sessizliğin varlığıydı bu.

Adam, sonunda kafasını kaldırdı. Kalemini yavaşça bırakıp sandalyesinden kalkmadan arkaya döndü.

“Kim o?” dedi. “Profesör? Oradaki siz misiniz? Bakan da orada mı...?”

Hiçbir yanıt gelmedi. Koridordaki ışık gittikçe zayıflıyordu. Adam, kapının buğulanmış camından, karanlığın aldığı şekli görebiliyordu. Yavaşça ayağa kalktı. O tuhaf kokuyu duyunca, gözleri yuvalarından fırladı.

“Yani...” diye fısıldadı. “Yani, bu sensin.”

Hiçbir yanıt gelmedi, ama kapının diğer yanından yalnızca kahkaha olabilecek belli belirsiz bir gürültü yükseldi.

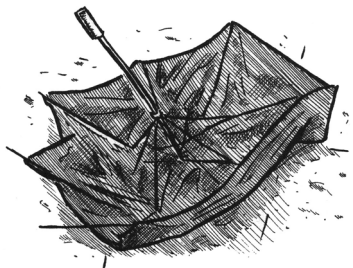
Adam yutkundu ve bir adım geri gitti. Suratı kaskatı kesilmişti. Duman'ın kapı kenarlarından daha yoğun bir şekilde süzülüp fırıl fırıl dönerek üzerine doğru gelmesini izledi. Notlarına uzandı. Hızlı davranıp tavadaki havalandırma borusunun altına bir sandalye çekti. Korkmuş fakat kararlı görünüyordu- ya da kararlı fakat korkmuştu.

Duman yaklaşmaya devam ediyordu. Daha sandalyeye tırmanamadan, başka bir gürültü-kahkaha sesi yükseldi. Adam yüzünü kapıya çevirdi.

KISIM

Zanna ve Deeba

1

Saygılı Tilki

Hiç şüphe yoktu: Kaydırağın arkasında bir tilki vardı. Ve oturmuş bakıyordu.

“Bizi izliyor, değil mi?”

Oyun alanı çocuklarla doluydu. Gri formalarının eteklerini uçura uçura koşuşturuyor, topları tekmeleyip oraya buraya goller atıyorlardı. Bütün bu bağıriş çağırışın ve oyunların ortasında, birkaç kız durmuş tilkiyi izliyordu.

“Kesinlikle öyle. Durmuş, bizi izliyor,” dedi uzun boylu sarışın bir kız. Otların ve deve dikenlerinin arkasında duran hayvanı açıkça görebiliyordu. “Ama neden hareket etmiyor?” Yavaşça tilkiye doğru yürümeye başladı.

Arkadaşları, ilk önce, hayvanın bir köpek olduğunu düşünüp gevezelik ederek ona doğru sallana sallana yürümeye başlamışlardı. Ama asfalt yolun yarısına geldiklerinde, onun bir tilki olduğunu anladılar.

Soğuk, bulutsuz bir sonbahar sabahıydı ve güneş olanca ışığıyla parlıyordu. Hiçbiri, görmekte oldukları şeyin gerçek olduğuna inanamıyordu. Onlar yaklaşırken, tilki kıpırdamadan durmaya devam etti.

Çantasını bir omzundan diğerine geçirirken, “Daha önce de bir tilki görmüştüm,” diye fısıldadı Kath. “Babamla birlikte kana-

lın kenarında geziniyorduk. Bana Londra'da bunlardan bir sürü olduğunu söyledi, ama tabii onları genelde görmüyoruz.”

“Şu anda koşarak kaçıyor olmalıydı,” dedi Keisha tedirgin bir sesle. “Ben burada kalıyorum. Baksanıza, çok sivri dişleri var.”

“Seni daha iyi yiyebilmek için,” diye ona takıldı Deeba.

“O bir kurttu, akıllım,” dedi Kath.

Kath ve Keisha geride kaldılar: Sarışın arkadaşları Zanna, yavaşça tilkiye yaklaştı. Deeba da her zamanki gibi onun yanındaydı. Tilkinin, hayvanlara özgü o korkuyla, kavisler çize çize kaçıp çitin altından sıvışmasını umarak, daha da yaklaştılar. Ama hiç de bekledikleri gibi olmadı.

Kızlar daha önce hiç böyle hareketsiz duran bir hayvan görmemişlerdi. Garip olan şey hareket etmemesi değildi: Tilki hızla ve çılgınca *hareketsiz*di. Kaydırağa iyice yaklaştıklarında, çizgi filmlerdeki avcılar gibi, abartılı bir şekilde sürünmeye başladılar.

Tilki, gözlerini kibarca Zanna'nın uzanan eline dikti. Deeba kaşlarını çattı.

“Evet, izliyor,” dedi Deeba. “Ama *bizi* değil, *seni* izliyor.”

Susanna adından nefret eden, ama ona “Sue” denmesinden daha da nefret eden Zanna, siteye neredeyse bir yıl önce taşınmıştı ve kısa sürede Kath ve Keisha ve Becks ve diğerleriyle, ama en çok da Deeba ile arkadaş olmuştu. Oradaki ilk gününde, Kilburn Ortaokulu'na doğru yol alırken, Deeba kimsenin yapamadığını yapmış, Zanna'yı güldürmüştü. O günden beri, Zanna neredeyse, Deeba da oradaydı. Zanna'da ilgi çekici bir şey vardı. Sporda, derslerde ve dansa fena sayılmazdı; ama ondaki her neyse, daha farklı bir şeydi: Her şeyi yeterince iyi yapıyordu, ama hiçbir zaman sivrilip göze çarpmak kadar iyi değildi. Uzundu ve dikkat çekiyordu, ama bunu kullanmazdı; tersine, arka planda kalmak istiyor gibi bir hali vardı. Maalesef, bunu da tam anlamıyla becerebildiği söylenemezdi. Onunla geçinmek kolay olmasaydı, bu özelliği başına bela olabilirdi.

Bazen arkadaşları ona nasıl yaklaşacaklarını pek bilemez, Zanna'dan çekinirlerdi. Deeba'nın bile, Zanna'nın biraz karanlık ve hayalci olduğunu kabul ettiği olmuştur. Bazen bir köşeye çekilip hüyalara dalar, gözlerini göğe kilitler ya da anlattığı şeyin ipini elinden kaçırdı.

Gelgelelim tam şu anda, Deeba'nın biraz önce söylemiş olduğu şey üzerine aşırı odaklanmıştı.

Zanna ellerini beline dayadı ve bu ani hareketi bile tilkiyi zıplatamadı.

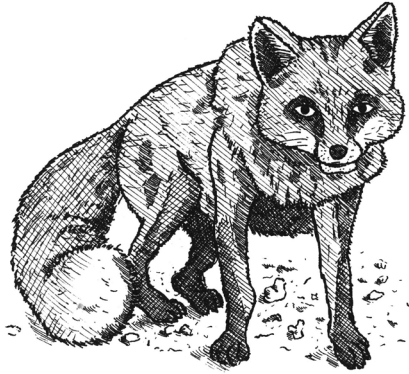
“Bu doğru,” dedi Deeba. “Baksana, gözlerini senden alamıyor.”

Zanna, gözlerini tilkinin nazik ve kurnaz bakışına çevirdi. Kızların hepsi izliyordu. Ve tilki sanki gözleriyle buluşan bu gözlerin içinde kaybolmuş gibiydi.

... Dikkatleri teneffüs sonunda çalan zille dağılıncaya kadar böyle sürüp gitti bu. Kızlar, kırıştırdıkları gözleriyle birbirlerine baktılar.

Tilki en sonunda hareket etti. Gözlerini Zanna'dan ayırmadan kafasını eğdi. Bu hareketten sonra, sıçradı ve gözden kayboldu.

Deeba, Zanna'ya bakarak mırıldandı: “Bu iş garip bir hâl almaya başladı.”

2

İşaretler

Günün geri kalanında, Zanna arkadaşlarından kaçmaya çalıştı. Onu en sonunda öğle yemeği kuyruğunda yakaladılar; ama Zanna sinirli bir tavırla kendisini rahat bırakmalarını söyleyince, hiç seslerini çıkarmadan uzaklaştılar.

“Boş versenize,” dedi Kath. “Ne kadar kaba olduğunu görmüyor musunuz?”

“Bence kafayı yemiş,” dedi Becks ve kafalarını havalı bir edayla çevirip tafra satarak yürüyüp gittiler. Yalnızca Deebe olduğu yerde kaldı.

Zanna’yla konuşmaya çalışmadı. Bunun yerine, düşünceli düşünceli onu izliyordu.

Akşamüstü, okuldan sonra, Zanna’yı bekledi. Zanna, okul sonrası koşuşturmaca içinde onu atlatmaya çalıştı, ama Deebe buna izin vermedi. Çaktırmadan ona yaklaştı ve birden koluna girdi. Zanna sinirli görünmeye çalıştı, ama uzun süre rol yapamadı.

Ağzından şu sözler döküldü: “Ah Deebes... neler oluyor?”

Oturdukları siteye kadar yürüdüler ve Deebe’ların evine yöneltiler. Deebe’nın şamatacı ve geveze ailesi bazen onu çileden çıkarırdı, ama bütün bu hayhuy içinde, genellikle her türlü tartış-

ma için rahat bir ortam bulabiliyorlardı. Her zamanki gibi, kızlar yürürken, insanlar kafalarını çevirip onlara baktılar.

Birlikte komik bir çift oluyorlardı. Deeba sıksa arkadaşından daha kısa, daha şişman, daha dağınıktı. Zanna'nın arkadan sıkıca toplanmış sarı saçlarının tersine, Deeba'nın siyah saçları, her zamanki gibi özgürlüğünü ilan ederek, atkuyruğundan fırlamıştı. Zanna sessiz dururken, Deeba durmadan ona iyi olup olmadığını soruyordu.

Eve gelince, "Merhaba Bayan Resham, merhaba Bayan Moon," diye şakadı Deeba'nın babası. "Nasılsınız efendim? Size birer fincan çay ikram edebilir miyim, hanımlar?"

"Hoş geldin, canım," dedi Deeba'nın annesi. "Neler yaptın bugün? Merhaba Zanna, sen nasılsın bakalım?"

Deeba'nın annesi ve babası gözlerinin içi parlayarak ona bakarlarken, Zanna her zamanki gibi tedirgin bir memnuniyetle gülümsedi ve "Merhaba Bay ve Bayan Resham," dedi. "Teşekkür ederim, iyiyim."

"Onu rahat bırak baba," dedi Deeba. Bu sırada, Zanna'yı odasına doğru çekiştiriyordu. "Çaya hayır demeyiz, tabii."

"Yani bugün hiçbir şey olmadı, öyle mi?" dedi annesi. "Yani bize anlatabileceğiniz hiçbir şey yok. Bomboş bir gün geçirdiniz demek! Beni şaşırtıyorsunuz."

Deeba, "*Normal* bir gündü. Her zamankinin aynısıydı, değil mi?" diye cevap verdi.

Deeba'nın annesi ve babası, yerlerinden kalkmadan, onun için hiçbir şeyin değişmemesinin ve günlerin birbirini tekrarlama-sının trajedisi üzerine konuşup onu gürültücü bir şekilde teselli etmeye başladılar. Deeba gözlerini devirdi ve odasının kapısını kapattı.

Bir süre konuşmadan oturdular. Deeba, dudak parlaticısı sürdü. Zanna, öylece oturdu.

Deeba, sonunda, “Ne yapacağız Zanna?” dedi. “Bir şeyler dönüyor.”

“Biliyorum,” dedi Zanna. “Ve gitgide kötüleşiyor.”

Bütün bunların tam olarak ne zaman başladığını söylemek biraz zordu. En azından bir aydır, işler epey tuhaf gidiyordu.

“O bulutu gördüğüm zamanı hatırlıyor musun?” dedi Deeba. “Aynı sana benziyordu.”

“O dediğin haftalar önceydi. Hiç de bile bana benzemiyordu bir kere!” dedi Zanna. “Bence biz gerçek olaylara bakalım. Bugünkü tilki. Ve şu kadın. Duvarda yazılı olan şey. Ve mektup. Böyle şeylere.”

Garip olaylar dizisi, sonbaharın başında yaşanmaya başlamıştı. O gün, Rose Kafe’de oturuyorlardı.

Kapı açıldığında, hiçbiri dikkat etmemişti. Ama içeri giren kadının, masalarının başına gelip sessizce beklediğini fark ettikleri zaman, tek tek kafalarını çevirip ona baktılar.

Kasketini neşeli bir tavırla alnına düşürmüş olan kadının üzerinde, bir otobüs şoförü üniforması vardı.

“Sözünüzü kestiğim için kusura bakmayın,” dedi kadın. “Umarım sizi rahatsız... Ah, sizinle tanışmak ne kadar heyecan verici!” Masadaki herkese gülümsüyordu, ama cümleyi açıkça Zanna’ya söylemişti. “Yalnızca bunu söylemek istemiştım.”

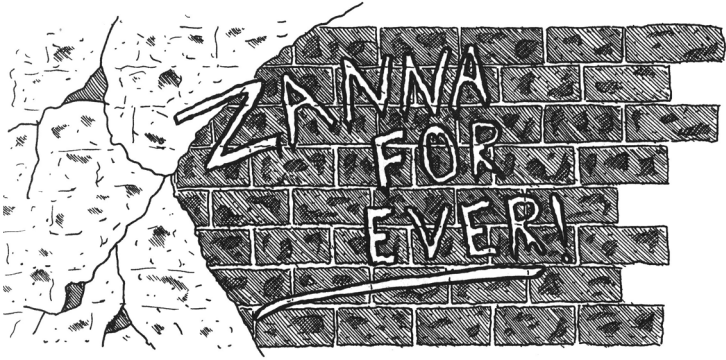
Kızlar bir an için aptallaşıp şaşkınlık içinde bakakaldılar. Zanna bir yanıt gevelemeye çalıştı, Kath “Ne...?” diye püskürdü ve Deeba gülmeye başladı. Bunların hiçbiri kadını rahatsız etmedi ve duraksatmadı. Ağzından anlamsız bir kelime döküldü.

“Şuvazi!” dedi. “Burada olabileceğinizi duymuştım, ama buna inanmamıştım.” Bir kez daha gülümseyip kızları yalnız bıraktı. Kızlar, garson gelip sakinleşmelerini rica edene kadar, gergin ve gürültülü bir şekilde gülmeye devam ettiler.

“Kaçık!”

“Kafadan kontak!”

“Adamakıllı *çatlak!*”

Olaylar yalnız bundan ibaret olsaydı, bu da Londra sokaklarında biraz kafayı üşütmüş biri hakkında anlatılan sayısız hikâyeden biri olarak kalabilirdi. Ama bununla bitmedi.

Birkaç gün sonra, Deeba ve Zanna, Iverson Yolu üzerindeki eski köprünün altında yürüyorlardı. Deeba kafasını kaldırdırca, acemice çiziktirilmiş bir duvar yazısı gözüne çarptı. Güvercinler için kurulan ağların arkasında, kimsenin erişemeyeceği yükseklikte parlak sarı boyayla şöyle yazılmıştı: SONSUZA DEK ZANNA!

“Vay be! Zanna adında başka biri daha varmış,” dedi Deeba. “Ya da epey uzun kolların var. Ya da bir dev sana âşık, Zann.”

Zanna, “Kapa çeneni,” dedi.

“Doğru söylüyorsun,” dedi Deeba. “Sürekli dediğin gibi, senden başka kimsenin adı Zanna değil. İşte şimdi kendi işaretini duvarlara kazıdın.”

Bu olaydan kısa bir süre sonra, Guy Fawkes Gecesi’nden* sonraki gün; Londra, şenlik ateşlerine ve havai fişeklere doymuşken, Zanna üzgün bir halde okula geldi.

Sonunda, Deeba’yla yalnız kalınca, Zanna çantasından bir parça kâğıt ve bir kart çıkardı.

* İngiltere’de, her yıl 5 Kasım gecesi yapılan, 1605’te Parlamento Binası’na karşı girilen barut komposunun başarısızlığının havai fişeklerle kutlandığı bayram. –çev.

Dışarıda, ön kapıda bir postacı onu beklemişti. Postacı, ona zarfında isim yazmayan bir mektup uzatıvermişti. Zanna kapıya varır varmaz, adam mektubu ona vermiş ve aniden kaybolmuştu. Deeba'ya göstermeden önce duraksadı.

"Diğerlerine söylemek yok," dedi. "Söz mü?"

Çark döndüğü zaman, sözlerini okudu Deeba, seninle tanışmayı dört gözle bekliyoruz.

"Kimden gelmiş?" diye sordu Deeba.

"Bilsen, şu anda korkudan ödüm patlamazdı. Ve üzerinde pul da yok."

"Herhangi bir işaret var mı?" dedi Deeba. "Nereden geldiğini belli edecek? Bu bir L mi? Bir O? Ve şurada da ...akis yazıyor, sanırım." Daha fazla okuyamadılar.

"Postacı bana bir şey söyledi," dedi Zanna. "O kadının söylediğinin aynısını. 'Şuvazi,' dedi. Ne olduğumu bilemedim. Sonra onu takip etmeye çalıştım, ama yok oldu."

"Ne demek şimdi bu?" diye sordu Deeba.

"Daha bitmedi," dedi Zanna. "Zarfın içinden, bir de bu çıktı."

Bu, dört köşeli küçük bir karttı. Çok renkli sarmal çizgilerden oluşan, tuhaf tasarımlı, güzel, kibar bir şeydi. Deeba, bunun Londra seyahat kartlarının cılgınca yapılmış bir sürümü olduğunu fark etti. Üzerinde birinci bölgeden altıncıya, otobüslerde ve trenlerde, şehrin dört bir yanında geçerli olduğu yazıyordu.

Kartın ortasındaki noktalı çizginin üzerine dikkatlice basılmış isim şuydu: ZANNA MOON ŞUVAZİ.

İşte o zaman, Deeba, Zanna'ya bütün bunları anne ve babasına anlatması gerektiğini söyledi. O, sözünü tutmuştu ve bunları kimseye söylememişti.

"Onlara söyledin mi?" diye sordu Deeba.

"Nasıl söylerim?" dedi Zanna. "Hayvanlar hakkında, onlara ne diyeceğim?"

Birkaç haftadan beri, köpekler Zanna geçerken duruyor ve onu seyrediyordu. Bir keresinde, Zanna Queen's Parkı'nda otururken, üç sincaptan oluşan küçük bir halay ekibi ağaçtan inmiş,